

Tussen Rijn en Lek 1994 4 : tijdschrift voor de geschiedenis van het gebied tussen Kromme Rijn en Lek

<https://hdl.handle.net/1874/9979>

75 oct 69 65

De bomen op de Werkhovense Brink: ruim drie eeuwen geschiedenis

*Johan van Impelen**

Inleiding

De Brink neemt in de Werkhovense samenleving een bijzondere plaats in. Hij is dan ook vaak het toneel geweest van festiviteiten en van belangrijke maar ook gewone, alledaagse gebeurtenissen. Het spreekt voor zich dat men zo'n plaats koestert en deze zolang mogelijk in zijn oude, vertrouwde uiterlijk wil behouden. In 1969 is door het Rijk de Brink en omgeving aangewezen als 'beschermd dorpsgezicht' vanwege de gave structuur en de karakteristieke bebouwing.

De lindebomen (soortnaam: *Tilia vulgaris* of opgaande Hollandse linde) die op de Brink staan, vormen er een wezenlijk onderdeel van. De bomen zijn al bijna een eeuw oud, maar hebben zeker niet het eeuwige leven. Het college van Burgemeester en Wethouders van Bunnik (en óók ik) maakte zich al een paar jaar zorgen over de conditie van de bomen en wilde ze vervangen door een kleiner aantal half-volgroeiende lindes. Men had namelijk geconstateerd dat bij sommige bomen, net onder de oppervlakte, zwamvorming was ontstaan. Dit leverde gevaar van onder andere omvallen op. Er werd besloten direct over te gaan tot het rooien van drie bomen aan de oostzijde van de Brink. Ervan uitgaande dat ook de andere bomen zouden zijn aangetast, werd er een plan voor herbepanting opgesteld. Op basis van de op dat moment aanwezige gegevens was dit een goed plan. Toen het college echter haar voornemens naar buiten bracht, ontstond er beroering onder de mensen. Een nader onderzoek werd uitgevoerd en daaruit bleek dat de conditie van de bomen weliswaar niet optimaal was, maar zeker niet desastreus. De dreiging van omvallen werd in dit onderzoek weersproken.

Het college heeft daarop besloten door middel van een aantal maatregelen zoals grondbeluchting, aangepast snoeien van de kruinen, biologische bestrijding van de luis en het vaker snoeien van dood hout de conditie van de bomen te verbeteren en ze te behouden voor de toekomst. Hiermee werd tevens tegemoet geko-

* J.N.M. van Impelen is lid van de Bunnikse gemeenteraad en houdt zich als amateur-historicus bezig met de geschiedenis van Werkhoven. Hij zou graag geattendeerd willen worden op foto's van vroegere gebeurtenissen op de Brink in Werkhoven. Te denken is aan kermissen, oranje-feesten, zeskampen, ringsteken, koninklijke bezoeken, koetsjes enzovoort. Zijn adres: De Stalen Boog 14, 3985 PM Werkhoven, tel: 03437-1912.

De Brink in Werkhoven, gezien vanaf de Herenstraat

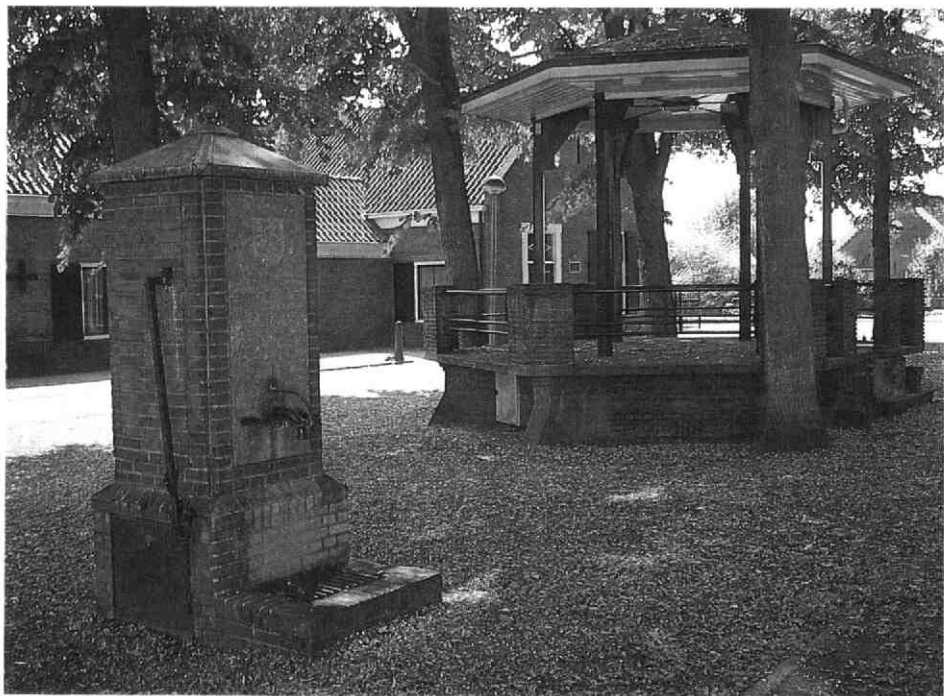
(dia: Marijke Donkersloot-de Vrij, juli 1994)

men aan de klachten van enkele omwonenden over gebrek aan licht in hun woning, vallende takken en de roetdauw veroorzaakt door de luis. Het ziet er nu naar uit dat we voorlopig kunnen blijven genieten van onze oude vertrouwde Brink!

Deze zojuist geschetste ontwikkeling heeft bij mij de vraag opgeroepen: hebben er altijd lindebomen gestaan en hoe ging men hier vroeger mee om?

De Brink, het centrum van Werkhoven

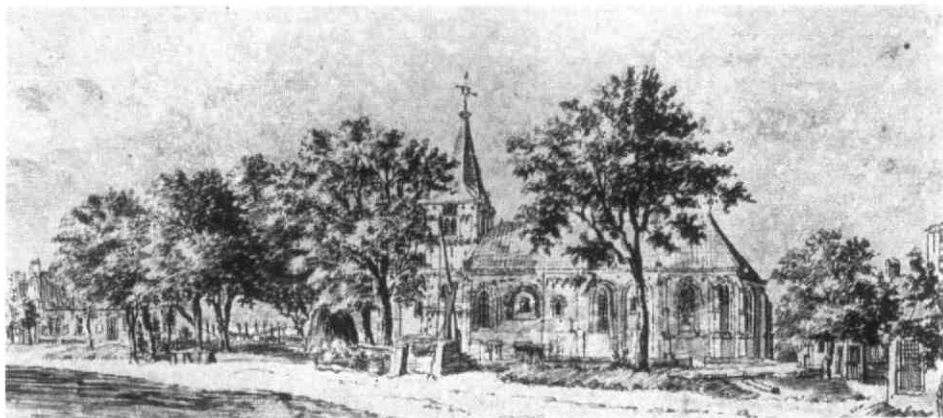
Een brink was oorspronkelijk een gemeenschappelijke verzamel- of weideplaats voor vee, vaak gelegen aan een kruispunt van wegen en/of in het centrum van een dorp. Meestal vormden boerderijen en een kerk het hoofdbestanddeel van de omringende bebouwing. In een later stadium kreeg een brink meer de functie van een dorpsplein waar markten en dorpsfeesten gehouden werden. De bebouwing

Gedeelte van de Brink in Werkhoven. De muziektent is er in 1931 neergezet en de dorpspomp is herbouwd in 1964 naar het voorbeeld van de in 1955 afgebroken pomp (dia: Marijke Donkersloot-de Vrij, juli 1994)

rond de brink veranderde daardoor ook van samenstelling. Zij werd uitgebreid met een smederij, een school, een herberg annex gemeentehuis en woonhuizen, winkels en bedrijfsjes van ambachtslieden.

Of de Werkhovense Brink ooit de functie van weideplaats heeft gehad is niet bekend. De oudste gegevens over de Brink dateren uit de 17de eeuw. Aan de stand van de boerderijen op 18de eeuwse afbeeldingen - zij staan met hun voorzijde naar de Brink gericht - kan men afleiden dat de Brink toen al de functie van een dorpsplein had gekregen.

De Brink in Werkhoven in het midden van de 18de eeuw. In die tijd stonden er nog notebomen.

Tekening door Paul van Liender, 13 juli 1750 (Brussel, Museum voor Schone Kunsten, verzameling De Grez)

Notebomen

De oudste bronnen die over de Brink verhalen, zijn te vinden in de archieven van de Hervormde Gemeente Werkhoven. Daarin staat vermeld dat in 1637 op de Brink en op het kerkhof notebomen stonden. De walnoten die van deze bomen kwamen, werden eens per jaar bij opbod verkocht. Meestal werden zij opgekocht door de herbergier van herberg De Pellecaen. De opbrengst, die varieerde tussen de 10 en 40 gulden, kwam terecht in de kas van de kerk. In het jaar 1720 werd bijvoorbeeld door de ontvanger in het kasboek bijgeschreven: 'Den 3 den september ontfange van de kerknoten, die bij publieke v(er)pagtinge opgebracht hebben...11 gulden en 5 stuivers'¹.

Het is al eerder gezegd: bomen hebben niet het eeuwige leven. Steeds werden er bomen gerooid, verkocht en opnieuw aangeplant². In 1670 mocht Meyndert Woutersen, kerkmeester te Werkhoven, bijvoorbeeld 48 gulden en 13 stuivers

1. Rijksarchief in Utrecht (RAU), Hervormde Gemeente Werkhoven (HGW), 105.
2. Zie voor het soort bomen en hun gebruik het naschrift van de redactie.

vanden selven ontfangen
 in den jaer int jaer ginned
 int jaer int jaer ginned
 Ann vanden ontfangen
 vanden ontfangen 1710 1 - 4 - 0

Hen van Jan vanden
 ontfangen tobacjard
 int jaer ginned int jaer
 vanden ontfangen de laste
 vanden ontfangen vanden
 jaer 1710 en 1719 tot 1 - 16 - 0

Ontfangen van ontfangen
 de tobacjard
 vanden af 1710 en 1719 tot 24 - 0 - 0

29de september ontfangen
 vanden ontfangen
 vanden ontfangen
 vanden ontfangen
 vanden ontfangen 11 - 5 - 0

vanden ontfangen
 tot somme van nyt
 vanden ontfangen
 vanden ontfangen 60 - 12 - 4

Fragment uit het kasboek van de ontvanger van de Hervormde Kerk in het jaar
 1720: in de een na laatste post staat dat op 3 september de kerkenoten 11 gulden en
 5 stuivers opbrachten (RAU, HGW, 105)

ontvangen voor verkochte notebomen op den Brink³. Maar er werden ook weer nieuwe bomen geplant. In hetzelfde jaar kreeg Harmen Cornelisz alias den Boer, wonende in Abstede (in de stadsvrijheid van Utrecht) de opdracht om jonge notebomen te leveren.

In 1760 werd de kas van de kerkmeester en predikant van Werkhoven, W. Schutter, aangevuld, nu met 131 gulden. Deze opbrengst was afkomstig van de verkoop op 18 oktober 1759 van vier percelen notebomen, op het kerkhof en de Brink⁴.

Iepen

In de loop van de 18de eeuw zijn er in plaats van notebomen iepen gepoot. En blijkbaar in grote getale. Want in 1806 werden er door de kerk maar liefst 30 iepebomen, alléén al staand op het kerkhof, verkocht voor de prijs van 444 gulden⁵. Maar ook op de Brink, langs beide zijde van de weg, stonden iepebomen. De eerste dunning werd verricht in 1795⁶. In 1818 hield burgemeester H. de Vriendt in opdracht van de kerkmeester G. van Barneveld een soort uitverkoop. Hij verkocht de op het plein staande bomen en droeg de opbrengst van 522 gulden af aan de kerkvoogd⁷. De Brink moet er toen wel erg kaal hebben uitgezien. Er werden géén nieuwe bomen geplant. Waarom, is mij niet duidelijk.

Conflict over eigendomsrechten van de Brink in 1825

Burgemeester H. de Vriendt wilde méér doen met de ruimte op de Brink. Hij drong er dan ook regelmatig bij de kerkvoogd S. de Bruyn op aan om bomen op de Brink te plaatsen. Daarnaast had hij ook plannen voor het oprichten van een paarden- en veemarkt. De kosten en opbrengsten zouden dan mooi kunnen worden gedeeld tussen de burgerlijke en kerkelijke besturen. De burgemeester was blijkbaar zo enthousiast over zijn plannen dat hij alvast op eigen houtje aan de uitvoering daarvan begon. Van de gemaakte kosten bracht hij doodleuk de helft in rekening bij het kerkbestuur. Dat schoot bij het kerkbestuur in het verkeerde keelgat. Zij wenste niet te betalen omdat men niet in de plannen was gekend en

3. RAU, HGW, 104.

4. Zie noot 1

5. RAU, HGW, 109.

6. Gemeente Bunnik, Archief gemeente Werkhoven 1811-1964 (GW), 156, brief van burgemeester De Vriendt aan de Raad van toezicht, 1 december 1825.

7. Zie noot 6

vond de kosten bovendien buitensporig hoog. Er ontstond een twist over de eigendomsrechten van de Brink. De zaak werd voorgelegd aan de Raad van Toezicht te Utrecht⁸.

Burgemeester De Vriendt, reageerde verontwaardigd op de reactie van het kerkbestuur. Volgens hem was de Brink niet meer dan een zeer brede algemene dijk of weg waarop vanouds een dorpsput (later vervangen door een pomp) had gestaan. Tevens verweet hij het kerkbestuur niet in het belang en voordeel van het kerkgenootschap te hebben gehandeld door in 1818 na te laten nieuwe jonge bomen te planten op de Brink en het kerkhof. Hij hekelde ook de laakbare houding van kerkvoogd S. de Bruyn. Deze was namelijk tegelijkertijd lid van het gemeentebestuur. De Bruyn was als gemeenteraadslid in de voorgaande jaren goed op de hoogte van de plannen van de burgemeester. Sterker nog, hij had tijdens een vergadering van de gemeenteraad op 24 september 1824 als lid van het bestuur eigenhandig het besluit tot oprichting van de paarden- en veemarkt (inclusief de tarieven) ondertekend⁹. Maar het protest van de burgemeester haalde helemaal niets uit: op 17 februari 1826 deed de Raad van Toezicht de uitspraak dat de kerkvoogdij eigenaar was van de Brink. Daarvoor werd onder andere een verklaring van de burgemeester aangevoerd¹⁰.

'Dat hij voor den kerkmeester in der tijd in het jaar 1818 de op het bedoelde plein staande boomen heeft verkocht en het provenu daarvan aan de kerkvoogd heeft ter hand gesteld; dat hij bovendien den tegenwoordige kerkvoogd meer dan eens heeft aangezet om dat plein met boomen te bepooten, dat hij uiteindelijk bij het oprichten der veemarkt den kerkvoogd heeft gehoord en hem naderhand zelfs een contract, strekkende tot het gemeenschappelijk dragen der onkosten en genieten der voordeelen heeft aangeboden.'

Daarnaast oordeelde de raad dat het recht van eigendom door de oude kerkboeken wordt bevestigd:

- Op de lijst van wat de kerk jaarlijks dient te ontvangen staat de opbrengst van de noten om de kerk en op de Brink verantwoord.
- Sinds 1638 zijn de noten op het kerkhof en de Brink openbaar of onderhands verkocht ten behoeve van de kerk.
- De meeste huizen aan de Brink betalen jaarlijks een uitgang (vergoeding) of

8. GW, 156, brief van kerkvoogd S. de Bruyn aan het provinciaal college van toezicht, 18 oktober 1825.

9. Zie noot 6.

10. GW, 156, brief van provinciaal college van toezicht aan het gemeentebestuur, 17 februari 1826.

erfpacht aan de kerk.

- De kerk heeft een deel van de Brink jarenlang als kaatsbaan verhuurd.
- In 1802 heeft de president van het gerecht Werkhoven, Engbrink, 407 gulden aan de kerkmeester betaald als opbrengst van de verkoop van bomen op de Brink.

Overeenkomst

De Raad van Toezicht adviseerde het gemeentebestuur om de reeds gemaakte kosten niet te verhalen op de kerk en een schikking te treffen over het vrije gebruik van de Brink. Als dat niet zou lukken, kon het gemeentebestuur beter uitkijken naar een andere marktplek. Maar zover heeft de gemeente het niet laten komen. Binnen enkele maanden was er tussen de beide besturen overeenstemming bereikt over de oprichting van een paarde- en veemarkt binnen de gemeente Werkhoven. Plaats: de Brink. Het contract werd getekend op 17 juli 1826¹¹. De markt mocht van start gaan met ingang van 1 januari 1828. Men kwam overeen de opbrengst te delen. De kosten zouden voor rekening van de gemeente komen, maar de eerste tien jaar zou de kerkvoogdij uit de marktgeden tien gulden per jaar aan de gemeente (terug)betalen. Verder werd bepaald dat de gemeente, voor eigen rekening, op het marktplein bomen zou mogen planten. Het onderhoud van de bomen kwam ten laste van de gemeente, de opbrengst van het hout zou te zijner tijd tussen beide besturen gedeeld worden.

De markt groeide uit tot een van de grootste van de omgeving. In de *Utrechtsche Provinciale en Stads Almanak van 1861*¹² staat vermeld dat er in Werkhoven jaarlijks maar liefst twaalf beestenmarkten en één paardenmarkt werden gehouden. Alleen Wijk bij Duurstede had meer markten (22 voor beesten en één voor paarden). Bunnik, Odijk, Vechten, Cothen, Houten, Schalkwijk en Tull en 't Waal hadden helemaal geen markt.

Conflict over eigendomsrechten van de bomen in 1879

In de overeenkomst van 1826 was bepaald dat het onderhoud van de bomen voor de gemeente was. In 1879 probeerde de gemeente onder die bepaling uit te komen. Burgemeester De Pesters wees er daartoe op dat uit de gemeenterekening

11. GW, 1247. Namens het gemeentebestuur tekenden burgemeester H. de Vriendt en de heren J. van Echteld, H. Kennedy, S. de Bruyn, A. de Kruyf, C. de Bie en A. Verkerk. Voor de kerkvoogdij S. de Bruyn en de notabelen W.F. de Leu, J.F. Kennedy, M. van Bommel en J. van Doorn.

12. Vriendelijke mededeling van de heer W.A. Stoker (Utrecht).

van 1831 bleek dat de gemeente de bomen voor *f* 48,42 had laten planten¹³. In de jaren erna waren de kosten en opbrengsten volgens hem door gemeente- en kerkbestuur gedeeld. De burgemeester stelde dat hieruit de gezamenlijke eigendom van de bomen bleek. Hij vroeg of het kerkbestuur ermee akkoord ging dat niet alleen de opbrengst van het snoeihout, maar ook de kosten voor snoeien gedeeld zouden worden.

Maar dat deed de kerkvoogdij niet. Men vroeg wederom advies aan de Raad van Toezicht en dat loog er niet om¹⁴. De voormalige burgemeester H. de Vriendt werd beschuldigd van gebrek aan voortvarendheid, nalatigheid en dwaasheid. Pas vier jaar na het contract van 1826 had hij het initiatief genomen om bomen te planten en uit de kerkrekeningen bleek dat er tussen 1827 en 1838 helemaal géén uitbetaling van de opbrengst van bomen én markt had plaatsgevonden! De gemeente had dus contractbreuk gepleegd en daarmee ieder recht op de bomen verspeeld. Met een prachtige negentiende-eeuwse redentatie heette het:

'Het is natuurlijk dat men geen regt heeft op zijne boomen al heeft hij consent op een anders grond te pooten. De eigenaar kan altijd bedanken voor de moeite en zoo de nieuwe erfgenamen des latere eigenaars de boomen betwisten, zal hij vragen omtrent bewijs van consent en zoo zij niet toonen, verliezen zij het regt en betreuren die onvoorzigtigheid of dwaasheid des vorigen planters'.

Fijntjes voegde men er nog aan toe dat de in die tijd geplaatste pomp er was gekomen zonder toestemming van de kerk. Nu was het niet zo moeilijk om burgemeester De Vriendt aan te vallen, want deze was na malversaties veroordeeld en overleed in de gevangenis¹⁵.

Als in 1881 'eenige iepboomen in een kwijnende toestand verkeeren' wordt het contract wel goed nageleefd. De gemeente licht de kerkvoogdij in dat er 20 bomen zullen moeten worden gerooid en de kerkvoogdij gaat daarmee akkoord. Uiteindelijk worden het er 25. Zij worden op 15 december 1881 in het openbaar verkocht in herberg De Zwaan van J. van Leeuwen¹⁶. Dat de bomen in een slechte toestand verkeerden, bleek uit de opbrengst van vijf à zes gulden per twee. Dat is veel minder dan de 24 iepen oprachten die tegelijkertijd verkocht

13. GW, 156, brief van burgemeester De Pestors aan het kerkbestuur, 26 februari 1879.

14. GW, 156. 'Opmerkingen aangaande den eigendom der boomen' door J.H. van Beeck Calkoen, 3 maart 1880.

15. H. Reinders, 'De Werkhovense molen.' *Tussen Rijn en Lek*, 24 (1990-4), 47.

16. RAU, Notarieel archief (NA), 2803 (B.G. van Heyst in Wijk bij Duurstede), akte nr. 3879.

werden en die bij kasteel Beverweerd stonden. Die brachten 56 à 124 gulden per twee op. Er zijn volgens mij géén nieuwe bomen voor in de plaats gekomen.

Dreigende kap bomen onafwendbaar

De conditie van de overgebleven bomen verslechterde zienderogen. Rond de jaarwisseling 1897-1898 schreef de kerkvoogdij aan de gemeente om de resterende 37 bomen te rooien¹⁷. Als de gemeente dat niet deed, verlangde de kerk (eigenaar van de grond!) een schriftelijke verklaring dat de gemeente alle kosten van eventuele ongelukken voor zijn rekening zou nemen. Mogelijk waren rijke kerkgangers bang dat hun koetsjes beschadigd zouden raken door vallende takken. De brief werd in de gemeenteraad besproken¹⁸. Men vroeg zich - met het schrikbeeld van een lege Brink in gedachten - af, of het rooien van de bomen nu wel nodig zou zijn. Dát vast te stellen, zou volgens burgemeester Baron van Hardenbroek geen gemakkelijke opgave zijn. Hij vond zichzelf niet deskundig genoeg en het was voor hem maar de vraag of ook de raadsleden wel in staat waren de situatie goed te kunnen beoordelen. Enkele (katholieke) raadsleden waren niet onder de indruk van de brief en trokken de conclusie van het kerkbestuur in twijfel. Zij hadden 'meermalen de besproken boomen opgenomen en zelfs na storm-weder niets aan den grond bespeurd hebben waardoor de vrees voor omwaaien zoude gewettigd zijn'. Een ander raadslid stelde voor om een deel te rooien en op die plekken nieuwe bomen te planten, maar anderen dachten dat de kleintjes dan niet genoeg licht zouden krijgen en bovendien: '...de maatregel zou het omwaaien van de andere boomen niet verkleinen doch belangrijk doen vergroten'. En wat doe je dan? Je stelt een commissie in!

Drie weken later kwam de raad weer bijeen. De commissie had geadviseerd tot rooien. Maar rooien in februari was financieel minder aantrekkelijk dan in het najaar en 'zo slecht zijn ze nu ook weer niet' vond één van de raadsleden, zodat men besloot er na de zomer op terug te komen¹⁹. Een goede opbrengst was blijkbaar belangrijker dan veiligheid.

Rechts: Advertentie uit 1899, onder andere betreffende de verkoop van de iepebomen op de Brink. Het waren er toen nog 37 in totaal. De 'verkoop' vond plaats in herberg De Zwaan in Werkhoven (GW, 158)

17. GW, 3, 14 januari 1898.

18. Zie noot 17.

19. GW, 3, 4 februari 1898.

WERKHOVEN, A^o. 1899.

VERKOOPING

VAN

HAKHOUT EN BOOMEN, ENZ.

Op dag tot 25 Juli 1899.

De Notaris *VAN HEYST* te Wijk bij Duurstede zal op **DONDERDAG 5 JANUARI** 1899, voormiddags elf ure, bij *J. van Leeuwen* in de Zwaan te Werkhoven,

PUBLIEK VERKOOPEN:

Van den Heer *H. Baron van Heeckeren van Beverwaard*.

Twee Hectaren 53 Aren 5-jarig Elzen- en Esschenhakhout in den Duivelshoek, aan de Sterkenburgsche kade, onder Werkhoven, in 7 perceelen.

Twee Hectaren 48 Aren 8-jarig Eikenhakhout aldaar, in 8 perceelen.

Ongeveer 19 Aren 5-jarig Elzen- en Esschenhakhout langs het Rozenbosch op Beverwaard, in een perceel.

Drie perceelen droge Eikentakkenbossen achter het Koetshuis.

Inlichtingen geeft D. de Kruijff Dzn., Rentmeester te Driebergen.

Van den Heer *C. J. Knepelhout van Sterkenburg*.

Het hakhout van het Elzenbosch naast Beverwaard, in 2 perceelen.

Idem van het Elzenbosch, genaamd „het bosch van Elberse.“

Eikensnoeihaar aan den Kweldam naast Beverwaard.

Idem in het Doolhof, op de Plaats.

Idem langs de Sterkenburgsche Laan.

Beukensnoeihaar langs de Goyerwetering nabij de woning van G. van Donselaar.

Twee mijten takkenbossen aan het einde van de Sterkenburgsche Zuwe en in de weide naast Hardenbroek.

Eikensnoeihaar in de weide van A. Voskuilen achter de Plaats en langs de Sterkenburgsche Zuwe.

Onderriicht bij R. van Zoest op Sterkenburg.

Van Jonkvrouwe *J. M. de Pesters*.

Het achtjarig Eikenhakhout van 69 Aren 30 Centiaren, genaamd het Pauwenboschje, op de Hondspol, onder Driebergen, in 1 perceel.

Ten verzoeke van den Heer *Burgemeester van Werkhoven*.

Zeven en dertig Iepeboomen, staande op den Brink te Werkhoven, in perceelen.

Van de *Ned. Hervormde Kerk* te Werkhoven.

Negen gave Iepeboomen, staande op het Plein bij de Kerk (binnen de muren), eerst in 4 perceelen en daarna in massa.

N.B. Ieder koper moet desgevorderd goeode en bekende medekoopers stellen.

Openbare veiling in herberg De Zwaan.

Het duurde echter tot 28 oktober voordat de zaak opnieuw in de raad besproken werd. In deze vergadering werd vastgesteld dat de bomen het best bij openbare veiling verkocht zouden kunnen worden²⁰. Op 5 januari 1899 veilde notaris Van Heyst uit Wijk bij Duurstede de 37 iepebomen van de Brink²¹. Tegelijkertijd werden ook negen gave iepebomen op het plein bij de kerk (tussen de muren) te koop aangeboden. Deze veiling vond wederom plaats in herberg De Zwaan. De kopers moesten de bomen vóór 15 februari 1899 geroid en de wortelgaten gedicht hebben. Tijdens het rooien moest de weg vrij blijven opdat het verkeer geen hinder van de werkzaamheden zou ondervinden. Alle schade die aan de omringende gebouwen zou worden veroorzaakt, kwam voor rekening van de kopers. De negen gave iepebomen brachten samen 250 gulden op (f 27 per boom) en de 37 iepen op de Brink 569 gulden (f 15 per boom). De lagere prijs duidt op een slechte toestand van de bomen op de Brink. Er stonden dan ook wel erg veel bomen op zo'n klein stukje grond, want als mijn bevindingen juist zijn dat er in 1881 géén nieuwe bomen in plaats zijn gekomen van de 25 verkochte exemplaren, mag ik deze optellen bij de resterende 37 in 1899. Totaal dus

Het Edele Achtbaar Bestuur der Gemeente
Werkhoven
Debit
1899 Aan Joh: van Impelen, aldaar
voort 15 krengs gelovs 27 kruiwagens mest
tege de boomen op den Brink, overeen
gekomen a vijf en twintig Ct. de Zwaan

Betaling op 15 maart 1899 aan Joh. van Impelen voor 27 kruiwagens mest (25 cent per kruiwagen), gebruikt bij de nieuw geplante lindebomen op de Brink (GW, 369)

20. GW, 3.

21. RAU, NA, ? (H.J. van Heyst in Wijk bij Duurstede), akte nr. 1435. De advertentie bevindt zich in GW, 158.

zo'n 62 bomen! Het moet er wel op een klein bos hebben geleken. Blijkbaar wilde burgemeester De Vriendt zoveel mogelijk bomen planten om een zo hoog mogelijke opbrengst te krijgen.

Op 24 februari 1899 besloot de gemeente 28 lindebomen te bestellen bij de boomkweker De Bruyn te Driebergen voor de prijs van f 2,75 per boom inclusief het plantloon. Aan mijn grootvader, de kastelein Joh. van Impelen,

Een deel van de Brink op de hoek van de Herenstraat, omstreeks 1900. Van één van de pas geplante lindebomen is de boombeschermer vagelijk zichtbaar. Op de voorgrond in het midden: herberg De Zwaan (foto uit particulier bezit)

werd de opdracht gegund om 27 kruiwagens mest te leveren à f 0,25. De smid J. van Echteld mocht de boomhekken ter bescherming van de jonge boompjes leveren. Hiermee was een bedrag gemoeid van 53 gulden en 30 cent²².

Van deze bijna 100 jaar oude 28 lindebomen zijn er nu 19 overgebleven. Het zijn er nog genoeg om de Brink de bijzondere sfeer te geven, die door velen zozeer op prijs wordt gesteld. Met de juiste zorg (en dat mag best wat geld kosten!) kunnen wij allen hier hopelijk nog lang van genieten.

Naschrift van *Leen de Keijzer* (lid van de redactie) over note-, iep- en lindebomen op erven en brinken.

In de zeventiende eeuw steeg bij meubelmakers de vraag naar notehout. Op veel plaatsen werden daarom steeds meer notebomen geplaatst. Ook was daarbij de oogst van de walnoten een belangrijk motief. In de achttiende eeuw werden gekapte bomen echter niet meer door jonge notebomen vervangen, maar door iepbomen. Het hout van deze bomen werd gebruikt door wagenmakers. Het zijn vooral de boeren die door de gestegen welvaart meer gebruik gingen maken van koetsen, waardoor de vraag naar iepenhout toenam. Midden negentiende eeuw veranderde dit weer. Toen werden op boerenerven, maar ook op kerkbrinken de iepbomen vervangen door lindebomen. Dit gebeurde niet alleen vanwege de houtopbrengst, maar ook vanwege de bijzondere eigenschappen van deze bomen. Bij de huizen werden ze dikwijls op korte afstand van de gevel gezet en onderhouden in de vorm van leilinden om bescherming tegen de zon te bieden (voor meer informatie: L.J.M. de Keijzer, *Inventarisatie leilinden*. Intern rapport Gemeentewerken Houten, 1983). Lindebomen hebben ook een insectenwerende werking. Op de kleverige stof (roetdauw) die in de zomer van deze bomen afdruipt, blijven vliegen en muggen vastplakken. Voor de bijenhouders zijn de bomen interessant vanwege de bloesem, waar de bijen op afkomen. Voorts kan de bloesem gedroogd worden om er lindebloesemthee van te maken, die onder meer toegepast wordt in de volksgeneeskunst ter bestrijding van diverse kwalijtjes.

22. GW, 369.

Een Belgische herdenkingspenning gevonden te Schalkwijk

*Frans Landzaat**

Op een winderige ijskoude dag in december 1988 trof ik tussen enkele, aan de oppervlakte liggende, Romeinse aardewerkscherven op een akker in de Pothoek aan de Pothuizerweg in Schalkwijk een verweerde penning aan. Het was geen Romeinse munt zoals ik in eerste instantie dacht. Wat het wel was kostte mij heel wat onderzoek¹, waarvan ik hier de uitkomst geef.

De penning blijkt geslagen te zijn op de stand van de Munt op de wereldtentoonstelling van Brussel in 1910. Het is een herinneringspenning van de hand van de graveur Alfons Michaux. Tot 14 augustus 1910, toen een grote brand op de tentoonstelling deze stand en de diverse verzamelingen munten, medailles en muntgewichten vrijwel geheel verwoestte, werden bijna 100.000 exemplaren in similor (tombak), 85% koper en 15% zink verkocht². Voorts kwam ik er ook achter dat deze penning tentoongesteld en verkocht werd op de Wereldexpo van 1913 te Gent³.

Men vraagt zich natuurlijk af hoe deze munt in Schalkwijk terecht kwam. De penning kan meegenomen zijn door één van de vele Belgische vluchtelingen die bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in ons land kwamen⁴. In Houten zijn toen 83 vluchtelingen opgenomen. Schalkwijk droeg f 330,21 voor de noodlijdende vluchtelingen bij, maar nam zelf geen vluchtelingen op⁵.

Een andere, nogal gewaagde, veronderstelling is dat de bekende Belgische

* F.H. Landzaat is contactpersoon van de Stichting Archeologie & Historie Schalkwijk en correspondent van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

1. Correspondentie met mw M. Scharloo van het Koninklijk Penningenkabinet te Leiden (2-1-1989) zette mij op het eerste spoor.
2. Dit werd mij meegedeeld in een brief d.d. 6-2-1989 van dhr A. Piette van de Koninklijke Munt, Boulevard Pachéco 32, 1000 Brussel.
3. Op het stadsarchief van Gent bezit men een catalogus van deze tentoonstelling getiteld: *Algemeene Wereldtentoonstelling te Gent in 1913*. Brussel 1913. Op p. 106 van Groep II, schoone kunsten, moderne werken, wordt de penning genoemd.
4. W. Smits, 'Belgische vluchtelingen in Maarssen'. *Periodiek Historische Kring Maarssen*, 1990-3. Hierin het gegeven dat 33507 Belgische militairen en tussen de 600.000 - 1.000.000 burgers ons land binnenkwamen.
5. Zie noot 4. p. 59 en 60.

archeoloog August Remouchamps (geboren te Gent) een grapje heeft uitgehaald en de penning hier opzettelijk heeft achtergelaten toen hij een uitstapje naar Schalkwijk maakte. In de jaren twintig was Remouchamps werkzaam bij Professor Holwerda, die toen opgravingen deed te Vechten. Bewijzen voor deze veronderstellingen zijn echter niet te geven.

Beschrijving van de penning: diameter van 30 mm, gewicht van 6,5 gr., legering: similor (tombak). Voorzijde: jadis (de muntslag vroeger, met munthamer). Keerzijde: aujourd'hui (de muntslag nu, met schroefpers), monnaie de Bruxelles 1910. De penning is hier vergroot afgebeeld.

De Dijkstraat in Wijk bij Duurstede

*Theo van Wijk**

Argeloze reiziger

Wijk bij Duurstede zou je eigenlijk altijd vanaf het water moeten benaderen. Zoals alle riviersteden dankt Wijk haar bestaan aan het water; wellicht uit dank daarvoor houdt de stad haar mooiste kant naar de Rijn toegewend. De argeloze reiziger uit vroeger eeuwen zal, na een moeizame reis over ongebaande wegen en ongetemde rivieren, Wijk bij Duurstede als een oase aan de overzijde van het water hebben zien oprijzen. Dat moet ook Jacob van Ruysdael zijn overkomen en hij kwam terug om die onvergetelijke aanblik op het doek vast te leggen.

Nog steeds worden reizigers geboeid door het prachtige 'riviergezicht' van Wijk, al hebben eeuwen van achteruitgang en verwaarlozing hun sporen achtergelaten. De Schone Slaapster van weleer was lelijk in de versukkeling geraakt maar nog steeds viel van haar gehavende gezicht haar vroegere schoonheid af te lezen. Maar dit proces van aftakeling is tot staan gebracht. Sinds enkele decennia wordt het herstel energiek ter hand genomen. Allerwege worden de oude gebouwen gerestaureerd, de bestratingen in authentieke stijl aangepast en ontstane gaten in de straatwanden met zorg opgevuld. De resultaten zijn zonder meer verbluffend.

Speel eens de argeloze reiziger uit dit verhaal: u hebt de rivier gevolgd en genoten van het altijd feeërieke samenspel van water en lucht. U komt de stad binnen door de Waterpoort en daar blijft u verrast staan om het silhouet dat zich voor uw ogen ontvouwt op u te laten inwerken. Aan uw linkerhand rondt statige huizen met steile getraptevelde daken de lange bocht waar de Oeverstraat in de Dijkstraat overgaat richting Lekdijk: stuk voor stuk oogstrelende gevels die er uitzien of ze gisteren speciaal voor u zijn opgepoetst.

Lelijk dakenfront

Naar rechts ontrolt zich de Dijkstraat, ingeklemd tussen zijn huizenwand en de walmuur, in feilloos perspectief eindigend onder de Leuterpoort waarboven hoog de molen Rijn en Lek uittorent. Wat een fotogeniek gezicht!

Toch is er iets mis met die Dijkstraat. Niet omdat hij, in vergelijking met zijn schone pendant ter linkerzijde, ietwat stiefmoederlijk bedeed is: geen trapgevels,

P.Th.L. van Wijk, architect, is onder andere actief geweest op het terrein van restauraties in Wijk bij Duurstede. Dit artikel verscheen eerder in de Open Monumentendag-bijlage van de Wijkse Courant d.d. 7-9-1994.

WIJK BIJ DUURSTED E

Prentbriefkaart uit ca 1990 met gezicht op het nog gehavende dakenfront van de Dijkstraat (Atlas Gemeentearchief Wijk bij Duurstede)

weinig samenhang in de bouwvormen, wat achterstallig onderhoud en 'verkeerd' restauratiewerk, maar dat is het niet. Het zijn de daken! Dat mooie dakritme van de andere kant ontbreekt.

In plaats daarvan teistert een allegaartje van daken en dakvormen het oog; steile pannendaken naast domme platte daken, wonderlijk getierelantijnde revolutiedakjes, een aangezadeld plat dak.....

Restauratie Dijkstraat 3

Inmiddels is ook aan de Dijkstraat veel gerestaureerd. Een aantal panden is in oude luister hersteld, bijvoorbeeld het Schippershuys met zijn theekoepel op de walmuur, de walmuur zélf niet te vergeten. Veel is al verbeterd maar het lelijke dakenfront is gebleven. Tót de meest recente restauratie: een kloek, klassiek gebouw van vijf traveeën, gelegen naast het Schippershuys en allengs tot

Het huis Dijkstraat 3 dat tijdens de restauratie in de zomer van 1994 zijn dak terugkreeg (Foto R. van der Eerden-Vonk, Atlas Gemeentearchief Wijk bij Duurstede)

trieste armoede vervallen. Inmiddels is de ingang - streng in het midden - omtimmerd en van een kroonlijst voorzien zoals een deftige ingang betaamt. De ramen hebben hun roedenverdeling teruggekregen, de pleisterlaag is vernieuwd. Maar het dak spant letterlijk en figuurlijk de kroon. Dit was nu zo'n 'aangedeld plat dak' dat de indruk wekte alsof het huis een klap op z'n kop had gekregen. En zie nú eens: boven een breed fries en een fraaie goot op geprofileerde klossen torent een zadeldak, gedekt met oudhollandse pannendak en verlevendigd door twee mooi gestileerde dakkapellen. Om je vingers bij af te likken. Zó kan het dus ook!

Restaureren is een moeilijk vak. Oude gebouwen hebben in de loop van hun bestaan vaak vele veranderingen ondergaan. Welke restaureer je 'mee', welke restaureer je 'weg'? De restaurateur van het huis aan de Dijkstraat heeft het z'n oorspronkelijke dak teruggegeven, een mooi Hollands pannendak dat ooit in z'n leven het slachtoffer van een soort koppensneller was geworden. Mogen nog vele huizen aan de Dijkstraat - en elders - hun daken terugkrijgen!

Fectio voorgedragen voor Wereld Erfgoed Lijst

Staatsecretaris Nuis van cultuur heeft zeven archeologische monumenten bij de UNESCO voorgedragen voor plaatsing op de Wereld Erfgoed Lijst. De UNESCO (de culturele organisatie van de Verenigde Naties) heeft daarvoor een speciale lijst bij het World Heritage Centre. Onder deze monumenten bevindt zich Fectio, het Romeinse fort Vechten uit de eerste 250 jaar van onze jaartelling, gelegen in de gemeente Bunnik. Het fort, waarvan bovengronds niets meer zichtbaar is, wordt voorgedragen omdat het van onschatbaar belang is voor de kennis van de Romeinse tijd. (HR)

De 'Stichtse gegoten marmervloertegel'

Naar aanleiding van de ingezonden brief over de afgebrande boerderij van Kromwijk in Dwardijk (gemeente Cothen) in het vorige tijdschriftnummer ontving de redactie een aardig aanvullend gegeven van de heer F.H. Landzaat uit Schalkwijk.

De genoemde grote blauwgrijze tegels uit de boerderij behoren volgens hem tot het type 'Stichtse gegoten marmervloertegel' (afmeting 455 x 460 x 40 mm). Deze tegels werden voor het eerst gefabriceerd in een steenfabriek die stond aan de westkant van de Vaartse Rijn direct ten zuiden van Utrecht. De fabriek was vanaf 1668 eigendom van de familie Van Oort. Francois van Oort verkreeg octrooi voor de fabricage van deze vloertegel in 1691 (Rijksarchief in Utrecht, Statenarchief inv. nr 349-43). Meer bijzonderheden in: F.H. Landzaat 'De Stichtse gegoten Marmervloertegel' *Tegel* (jaarboekje uitgegeven door de Vrienden van het Tegelmuseum te Otterlo), 1981, nr 9, 9-15.

Geschiedenis Dorpshuis Odijk

Ook eigentijdse geschiedenis is interessant. Dat blijkt uit het boekje *25 jaar dorpshuis Odijk* van de hand van Jaap Dekker, dat afgelopen najaar huis aan huis in Odijk werd verspreid.

'Dit zal het centrum kunnen worden waar jong en oud, "autochtoon" en "import" van alle confessies elkaar kunnen vinden in sport en spel, besprekingen en vergaderingen om gezamenlijk de groei en bloei van ons dorp te bevorderen', met deze woorden uit 1962 in een circulaire van burgemeester Melzer van de toen nog zelfstandige gemeente Odijk, werd het belang van de oprichting van

een dorps huis onderstreept. Het was in de tijd dat de eerste nieuwbouw in Odijk had plaatsgevonden. Het aantal inwoners was toen circa 1500 (nu: ruim 5000). Met ludieke acties, de jaren zestig eigen, werden gelden ingezameld onder de Odijkse bevolking. De Stichting Dorps huis die werd opgericht kocht in het najaar van 1963 de bouwgrond aan de Zeisterweg van de gemeente. Door allerlei ambtelijke vertragingen moest de bouw steeds worden uitgesteld, maar in 1969 was het dorps huis er. Het is gebouwd naar het ontwerp van architect Ir Pal Stipkovits, een toenmalige Odijker van Hongaarse afkomst. In de aanloopfase fungeerde een nooddorps huis in de boerderij van Mocking, nu pannekoekenrestaurant Aan de Vork. Sinds de verbouwing en uitbreiding in 1990 heeft het dorps huis de naam 'De nieuwe haven'. Een speelse verwijzing naar het vroegere haventje dat hier in de buurt lag aan de nu afgesneden meander van de Kromme Rijn. Meer bijzonderheden in het bovengenoemde, zeer vlot geschreven, boekje, dat vooral voor oud-Odijkers aardig is. (MD-dV)

Cursussen SSG:

Het schrijven van een historisch artikel

Voor mensen die in lokale en regionale historische tijdschriften publiceren of dat graag willen doen, vindt in de periode januari-maart 1995 een schrijfcursus plaats. De bedoeling van de cursus is de deelnemers intensief te begeleiden bij het schrijven van een historisch artikel. De opzet is dat de cursist eigen onderzoeksmateriaal bewerkt tot een artikel voor een historisch tijdschrift en tijdens dit proces aanwijzingen krijgt over structuur, stijl, spelling, zins- en alineaopbouw, duidelijkheid en begrijpelijkheid.

De cursus start op maandag 9 januari 1995. Plaats: Mariaplaats 23 te Utrecht. Tijd: 20.00-22.00 uur. Het cursusgeld bedraagt f 140,- voor 5 lessen.

Huizenonderzoek

Veel mensen zijn nieuwsgierig naar de geschiedenis van hun eigen huis. Hoe oud is het eigenlijk, wie hebben er voor mij gewoond, wat is er in de loop van de jaren mee gebeurd? Dit zijn vragen die zij zich stellen. In de cursus 'bronnen voor huizenonderzoek' wordt ingegaan op de onderzoeksmethoden die leiden tot antwoorden op deze vragen. Diverse bronnen, zoals notariële akten, belastingregisters en bevolkingregisters worden behandeld en doorgewerkt. De cursisten voeren enkele opdrachten uit. Gastsprekers gaan in op enkele specifieke onderwerpen. Het is aanbevelenswaardig als u enige ervaring heeft met het werken met historisch materiaal. De cursus wordt gegeven in het Gemeentearchief van Utrecht. Dat betekent dat er vooral met bronnen uit de stad Utrecht wordt

gewerkt. Aan de hand van die bronnen wordt u geleerd, hoe u een dergelijk onderzoek uitvoert: u kunt het dus later altijd in uw eigen gemeente toepassen. De cursus bestaat uit 5 lessen en begint op maandagavond 9 januari. Plaats: Gemeentearchief Utrecht, Alexander Numankade 199 te Utrecht. Tijd: 19.30-21.30 uur. Kosten: f85,-.

Oud schrift

Bij voldoende belangstelling start begin 1995 een cursus oud schrift of paleografie in het Gemeentearchief van Wijk bij Duurstede. In 10 lessen worden de cursisten getraind in het lezen van oude teksten. De kosten bedragen f 100,-, inclusief cursuspakket en koffie.

Voor meer informatie en opgave kunt u contact opnemen met: Stichting Stichtse Geschiedenis (SSG), Mariaplaats 23, 3511 LK Utrecht, tel. 030-343880.

Inhoudsopgave en index

Jaargang 23 (1989) - 28 (1994) Tussen Rijn en Lek

Inhoudsopgave

Jaargang 23-1 (maart 1989)

* Artikelen:

Rommes, R.N.J., De bevolking van Wijk bij Duurstede in de 17de en 18de eeuw. 9-24

Hermans, W.A., Hoefbeslag uit de periode voor 1800, gevonden in het Kromme Rijngebied. 25-30

* Boekbespreking:

Koops, A., Veertig jaar diender langs de Kromme Rijn en Leidse Rijn, door *Kooring, R.J.* 31-32

* Varia:

Afscheid van Dr. Giselle de Nie als eindredacteur van het tijdschrift. 1

Jaarverslag van de secretaris over 1988. 2-6

Jaarverslag van de penningmeester over 1988. 7

Jaarverslag van de archeologische werkgroep 1988. 8

Jaargang 23-2 (juni 1989)

* Artikelen:

Vernooy, C.G.Th., Boerengezinnen in beweging. 1-8

Vervaart, O., Tolsteeg tussen stad en platteland. Een buitengerecht van de stad Utrecht in het Kromme Rijngebied. 9-32

Jaargang 23-3 (september 1989)

* Artikelen:

Smits, J. en O. Wittewaall, 'Monument' een vaag begrip? 1-12

Reinders, H., Dorpsstraat 1 te Bunnik. 13-21

Reinders, H., De Korenmolen te Werkhoven. 22-23

Butterman, R.J., De Nederhof en Vogelpoel: Twee bijzondere monumenten van Wijk bij Duurstede. 24-29

* Boekbespreking:

Ginkel-Meester, S. van, Bunnik, geschiedenis en architectuur, door *Dolfin, M.J.* 30-31

* Varia:

9 september: Open Monumentendag. 1

Aankondiging tentoonstelling + boekje: A.E. van Braam Houckgeest. 32

Jaargang 23-4 (december 1989)

* Artikelen:

Rietveld, C.F.W., De orgels van de Nederlandse Hervormde of oude dorpskerk te Bunnik. 1-4

Vermeer, G., Het orgel van het Witte Kerkje te Odijk. 5-7

Vermeer, G., Het orgel van de Oude Kerk te Werkhoven. 8-9

Clements, W., Het Bätz-orgel van de St. Michaëlskerk in Schalkwijk, een monumentale aanwinst. 10-16

Vlagsma, A.H., Een bijdrage tot de geschiedenis van het orgel van de St. Jan Baptist te Wijk bij Duurstede. 17-31

* Varia:

Register op de jaargangen 1983-1988. 32-38

Aankondiging tentoonstelling: 'Utrecht in kaart gebracht' Kartografie van de stad, 1541-1990. 39

Jaargang 24-1 (maart 1990)

* Artikelen:

Pothuizen, H.M., De buurtschap Pothuizen. 7-27

Benders, J., Oudheidkamer Vreeswijk: Een bezoekje waard. 29-31

* Varia:

Jaarverslag van de secretaris over 1989. 1-4

Jaarverslag van de penningmeester over 1989. 5

Jaarverslag van de archeologische werkgroep over 1989. 6

Reinders, H., Een overlijdensbericht uit 1707. 32

Jaargang 24-2 (juni 1990)

* Artikelen:

Muller, E., De eerste kadasterlandmeters in het Kromme Rijngebied. 1-8

Ruckert, C.D.P., Heeft U een watertoren te koop?: De watertoren van Werkhoven: van bedrijfsfunctie naar woonfunctie. 9-25

Butterman, R.J., Boomsoorten langs wegen in het 17de eeuwse Wijk bij Duurstede. 26-27

Bemmel, A.A.B. van, Varia in familie-archief van Bemmel. 28-30

* Boekbespreking:

Canneman, E.A., Kastelen aan de Langbroekerwetering, door *Wit, P. de.* 31-32

Jaargang 24-3 (september 1990)

* Artikelen:

Kooistra, L.I. en Hessing, W.A.M., Een tropische verrassing in een vroeg-middeleeuwse waterput in Houten. 2-9

Donkersloot-de Vrij, Y.M., Oude kaarten: Welke zijn er van het Kromme Rijngebied en waar zijn ze te vinden? 10-27

Butterman, R.J., Het laatste koninklijke bezoek aan kasteel Duurstede in 1642. 28-32

* Varia:

Hoge onderscheiding voor Leen de Keijzer. 1

Jaargang 24-4 (december 1990)

* Artikelen:

Reinders, H., Molen en molenaars van Bunnik. 7-17

Reinders, H., De Cothense Molen 'Oog in 't Zeil en zijn molenaars. 18-29

Heijmink Liesert, P.M. en O. Wittewaall, Molens in de gemeente Houten. 30-39

Reinders, H., De Werkhovense molen: Enkele nieuwe gegevens over molen en molenaars. 40-48

* Boekbespreking:

Buitemen, M.P. van en A.K. de Meijer, Herfsttij over Oostbroeks abdij, door *Tongerloo, L. van.* 49-50

Verbeek, S., Oostbroek; abdij-buitenplaats-natuurgebied, door *Toussaint Raven, J.E.* 51-52

* Varia:

In memoriam Rob Butterman. 1

Molentypen, banmolen, windrecht en impost op het gemaal. 3-6

Jaargang 25-1 (maart 1991)

* Artikelen:

Donkersloot-de Vrij, M., Kaart van de provincie Utrecht door B. de Roij (toelichting bij de nieuwe omslag). 1-12

Kemp, M.S.F., Odijkse families en hofsteden tot ca. 1650: Iets over genealogisch onderzoek in het Kromme Rijngebied. 13-21

Thiadens, H.J.M., Donselaar, een laarnaam bij Overlangbroek. 22

* Boekbespreking:

Gaag, A. van der, Fort bij Rijnauwen, door *Donkersloot-de Vrij, M.* 31-32

* Varia:

Jaarverslag van de secretaris over 1990. 23-28

Financieel jaaroverzicht historische kring 1990. 29

Jaarverslag van de archeologische werkgroep 1990. 30

Jaargang 25-2 (juni 1991)

* Artikelen:

Keijzer, L.M.J. de, Het kapittel van St. Marie en de tiendkaart van 't Goy en Houten uit 1640. 1-13

Donkersloot-de Vrij, M., Het Uilegat te Odijk (Hoe een oud toponiem dreigt te verdwijnen). 14-17

Butterman, R., Kostverloren in Wijk bij Duurstede. 18

Butterman, R., Concurrentie tussen schippers uit Wijk bij Duurstede en Cothen, 1708. 19-20

Butterman, R., Een laat-middeleeuws gerechtsregister van Overlangbroek. 21-22

Reinders, H., De visitatie van 1593 in het Kromme Rijngebied. 23-28

* Boekbespreking:

Het Land van de Zeven Tuinen, door *Donkersloot-de Vrij, M.* 29-31

Jaargang 25-3 (september 1991)

* Artikelen:

Reinders, H., Bij de 200ste geboortedag van meester Dirk van Merkesteyn. 1-10

Donkersloot-de Vrij, M., De kaart van Wijk bij Duurstede in de stedenatlas van Blaeu. 11-15

Landzaat, F.H., Een archeologisch vondstbericht uit de Knoesterpolder te Schalkwijk. 16-22

Hermans, W.A., De lakenvelder, een oud Nederlands rundveeras. 23-24

Kemp, M.S.F., Donselaar: geen oude 'laar' in Overlangbroek. 25-28

Jaargang 25-4 (december 1991)

* Artikelen:

Wilmer, C.C.S., Duiventillen en -torens in het Kromme Rijngebied. 1-6

Witwaall, O., Het recht om duiven te houden. 7-10

Tromp, H.M.J., 'Duyfhuysen' langs de Langbroeker Wetering. 11-20

- Keijzer, L.M.J. de*, De duivenzolder in de gemeentetoren te Houten. 21-23
Reinders, H., Duiven in en om de kerk van Odijk. 24-26
Wttewaall, O., De duiventoren van huize Wickenburg in 't Goy. 27-34
Keijzer, L.M.J. de, De duivenzolder in de Stenen Poort te Houten. 35-37
Reinders, H., Onroerende duiven. 38

* Varia:

- Duivenrecept uit de 18de eeuw. 39
Foto van een lakenvelder. 40

Jaargang 26-1 (maart 1992)

* Artikelen:

- Cornelisse, J.L.*, Wetenswaardigheden over de klokken van de St. Barbarakerk te Bunnik. 2-9
Pothuizen, H.M., Joest Gerytsz., gedurende zeer lange tijd schout van Schalkwijk. 10-18

* Boekbespreking:

- Ginkel-Meester, S. van en M. Kooiman, Langbroek, geschiedenis en architectuur, door *Tholens, M.* 29-30
Smits, J.A.M. en O.J. Wttewaall, Houten historische bebouwing, door *Dolfin, M.* 30-31

* Varia:

- Van de redactie. 1
Jaarverslag Historische Kring 'Tussen Rijn en Lek' over 1991. 19-25
Jaarverslag van de penningmeester over 1991. 26
Jaarverslag van de archeologische werkgroep over 1991. 27-28

Jaargang 26-2 (juni 1992)

* Artikelen:

- Vernooij, A.*, Dorpsontwikkeling in het Kromme-Rijngebied tussen 1800 en 1940. 1-8
Gaag, A. van der, Geschiedenis van de Boaz-Bank te Bunnik (1915-1965). 9-21
Steenwijk, D., Voorbij de Driebergse brug. 22-27

* Boekbespreking:

- Gaasbeek, F., M. Kooiman en B. Olde Meierink, Wijk bij Duurstede: geschiedenis en architectuur, door *Eerden-Vonk, R. van der*. 29-31

* Varia:

- J.A. Hendrixx, Plaats- en Waternamen. Hun betekenis voor de bestudering van het landschap. 28
Cursusoverzicht 92/93 Gelderland, Overijssel, Utrecht. 28

Jaargang 26-3 (september 1992)

* Artikelen:

Stichting Raap, Geofysisch onderzoek op het terrein van het voormalige kasteel Schalkwijk. 1-6

Bemmel, A. van, De Bemmelshofstede in Overlangbroek. 7-17

Conrads, M., De Houtense muts. 18-26

Hoogen, H. van den, F. Landzaat en N. Staakman, Opgravingen van een steenoven te Tull en 't Waal nabij de Lek. 27-32

* Boekbespreking:

Wevers, L.B., Heemstede, architectonisch onderzoek van een zeventiende eeuwse buitenplaats in de provincie Utrecht, door *Wit, P. de*. 33-34

* Varia:

Tentoonstelling archeologische vondsten van Zorgvliet. 35

Jaargang 26-4 (december 1992)

* Artikelen:

Reinders, H., Begraven in het verleden. 1-8

Bongers, P., Begraven in Odijk. 9-22

Reinders, H., Begraafplaatsen in Bunnik. 23-27

Brilleman, V., Joodse begraafplaatsen te Wijk bij Duurstede. 28-37

Keijzer, L.M.J. de, De begraafplaatsen in het dorp Houten. 38-43

* Boekbespreking:

Meijer, W. en P. Pisu, Funerair Erfgoed, begraafplaatsen als cultuurbezit, door *Reinders, H.* 45-46

* Varia:

De Oud-Utrechtsprijs 1993. 44

Baronnen en kunstenaars, de geschiedenis van het landhuis Oud-Amelisweerd vanaf de Middeleeuwen tot heden. 47

Monumentenbeleid Bunnik. 47

Archeologische werkgroep vindt fundering kerk Houten. 47

Jaargang 27-1 (maart 1993)

* Artikel:

Breemhaar, T., De motte en ijskelder van Oud-Amelisweerd. 1-18

* Boekbespreking:

Harten, J.D.H. e.a. (red.), 'De tuin van Utrecht', geschiedenis en waarden van het landschap in het landinrichtingsgebied Groenraven-Oost, door *Ginkel-Meester, S. van.* 19-22

* Varia:

Jaarverslag van de secretaris over 1992. 23-29

Financieel jaaroverzicht 1992. 30

Jaarverslag van de Archeologische werkgroep over 1992. 31-32

Het verloren kerkhof te Cothen. 33

Kerkhoven te Cothen. 33

Monumentenbeleid Bunnik. 34

Boerderij van het jaar. 34-35

Jaargang 27-2 (juni 1993)

* Artikel:

Bok, M.J., Schilderkunst in Utrechts Overkwartier in de zeventiende eeuw. 1-24

* Boekbespreking:

Ginkel-Meester, S. van en A. Vernooij, Cothen - geschiedenis en architectuur, door *Bemmel, A. van.* 25-27

Reactie door *Blijdenstein, R.K.M.* 28-29

* Varia:

In memoriam C. Pater Jzn (1926-1993). 29

Historische Reeks Kromme-Rijngebied: Butterman, R.J.: Het Stadsbestuur van Wijk bij Duurstede (1650-1700). 29-30

Zuidutrechts woordenboek. 30-31

Het Odijkse Uilegat. 31

Kromme-Rijnders naar Amerika. 31

Jaargang 27-3 (september 1993)

* Artikelen:

Brilleman, V., Joodse begraafplaatsen te Wijk bij Duurstede II. 1-16

Berendsen, H. en S. Wynia, Oude rivierlopen rond het Fort te Vechten. 17-23

Donkersloot-de Vrij, M., Plattegrond der Vesting Duurstede. 24-27

Bemmel, A. van, Brood voor de armen van Cothen. 28-29

* Boekbespreking:

Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis, door *Donkersloot-de Vrij, M.* 30-31

* Varia:

Rectificatie, door *Bok, M.J.* 29-30

Jaargang 27-4 (december 1993)

* Artikelen:

Hertog, J. den, De zeventiende eeuwse orgelcultuur van Wijk bij Duurstede. 1-17

Keijzer, L. de, Hendrik Jan van Lummel (1815-1877): onder andere schoolmeester te Houten van 1840 tot 1848. 18-26

Keijzer, L. de, Lijst van predikanten van de Nederlandse Hervormde gemeente te Houten. 27-32

* Varia:

Sloop oude H. Barbarakerk te Bunnik. 33

150 jaar spoorwegen in Bunnik. 33

Opgraving te Houten. 33-34

Opgraving ROB in Wijk bij Duurstede. 34

Aanvulling begraafplaatsen. 35

Cursus lokale en regionale geschiedenis. 35

Cursus schrijven van een historisch artikel. 35

Jaargang 28-1 (maart 1994)

* Artikelen:

Donselaar, W., Een tweehonderd jaar oud familiebijbeltje uit Langbroek. 1-6

Eerden-Vonk, R. van der, De sloop van de 'Molen van Ruisdael' te Wijk bij Duurstede. 7-9

* Boekbespreking:

Scholtmeijer, H., Zuidutrechts woordenboek: Dialecten en volksleven in Kromme-Rijnstreek en Lopikerwaard, door *Brok, H.*, 23-26

Meijer, G. en J. Meijer-de Vries, Een voetspoor van zeven eeuwen naar de fam. Achterberg, door *Donselaar, W.* 26-27

* Varia:

Jaarverslagen Historische Kring over 1993. 10-22

Een klooster in Dwarsdijk te Cothen? 28-30

De Stichting Archeologie & Historie Schalkwijk heeft hulp nodig! 30-32

Lezing over wandtegels. 32

Vragen over vroeger; Handleiding voor het maken van historische interviews. 32

Cursus oral history/interviewtraining. 33

Cursus 'Bronnen in het Rijksarchief'. 33

Boerderij van het jaar 1994. 34
Brand op de boerderij Rijsburg. 34-35

Jaargang 28-2 (juni 1994)

* Artikelen:

Schaik, K. van, De verpachting van het Oudslijkerveer in 't Waal in de 17de eeuw. 1-15
Vos-Dahmen von Buchholz, T., Hans uit 'De Zeven Huisjes' (Wijk bij Duurstede). 16-19

* Boekbespreking:

Donkersloot-de Vrij, e.a., De Stichtse Rijnlanden: Geschiedenis van de zuidelijke Utrechtse waterschappen, door *Eerden, P. van der*. 20-22

* Varia:

Over boerderij van Kromwijk (Dwardsdijk) en Gooijerdijk 47 (Langbroek). 23-24
Opgraving op Het Rondeel te Houten. 24-25
De Kostverlorentoren in Wijk bij Duurstede. 26-27
Boekje en expositie over joods Wijk bij Duurstede. 28
De Werkhovense molen gerestaureerd. 28-30
Verbouwing Rijksarchief Utrecht. 31

Jaargang 28-3 (september 1994)

* Artikelen:

Kosse, R., De loterij van Johan de Bont uit 1649 in Wijk bij Duurstede. 1-13
Eerden-Vonk, R. van der, De komst van de fiets en auto in Langbroek, 1881-1923. 14-23
Bemmel, J. van, De Vogelpoel en de Van Bemmels aan de Wijkersloot. 24-30

* Boekbespreking:

Blijdenstijn, R. en M. Kooiman, Cultuurhistorische routes in de provincie Utrecht: Het Kromme Rijngebied, door *Donkersloot-de Vrij, M.* 31-32

* Varia:

350ste lid Historische Kring. 33
Werkhoven in Romaans Nederland. 34
Expositie archeologie Kromme-Rijngebied. 34

Jaargang 28-4 (december 1994)

* Artikelen:

Impelen, J. van, De bomen op de Werkhovense Brink: ruim drie eeuwen geschiedenis. Met naschrift van L. de Keijzer. 1-14

Landzaat, F., Een Belgische herdenkingspenning gevonden te Schalkwijk. 15-16
Wijk, T. van, De Dijkstraat in Wijk bij Duurstede. 17-20

* **Varia**

Fectio voorgedragen voor werelderfgoedlijst. 21

De 'Stichtse gegoten marmervloertegel'. 21

Geschiedenis Dorpshuis Odijk. 21-22

Cursussen SSG. 22-23

* Inhoudsopgave en index jaargang 23 (1989) - 28 (1994)

24

Index van namen en zaken

Vermeld worden: jaargang-aflevering en tussen haakjes de pagina's.

A

- Achterberg, familie 28-1 (26-27)
Amerika 27-2 (31)
archeologie: zie opgravingen
auto's 28-3 (14-23)

B

- Barbarakerk 26-1 (2-9), 27-4 (33)
begraafplaatsen/begraven 26-4 (1-43; 45-46), 27-1 (33), 27-4 (35)
Bemmel, A.A.B. van 24-2 (28-30), 26-3 (7-17), 27-2 (25-27), 27-3 (28-29)
Bemmel, J. van 28-3 (24-30)
Bemmels, Van 24-2 (28-30), 28-3 (24-30)
Bemmelshofstede 26-3 (7-17)
Benders, J. 24-1 (29-31)
Berendsen, H. 27-3 (17-23)
bevolking 23-1 (9-24)
Blaeu, J. 25-3 (11-15)
Blijdenstein, R.K.M. 27-2 (28-29), 28-3 (31-32)
Boaz-Bank 26-2 (9-21)
boerderij van het jaar 27-1 (34-35), 28-1 (34)
boerengezinnen 23-2 (1-8)
Bok, M.J. 27-2 (1-24), 27-3 (29-30)
bomen 24-2 (26-27), 28-4 (1-14)
Bongers, P. 26-4 (9-22)
Braam Houckgeest, A.E. van 23-3 (32)
Breemhaar, T. 27-1 (1-18)
Brilleman, R.V. 26-4 (28-37), 27-3 (1-16)
Brink Werkhoven 28-4 (1-14)
Brok, H. 28-1 (23-26)
Bunnik 23-3 (13-21; 30-31), 23-4 (1-4), 24-4 (7-17),
25-1 (31-32), 26-1 (2-9), 26-2 (9-21), 26-4 (23-27; 47),
27-1 (34), 27-4 (33)
Butterman, R.J. 23-3 (24-29), 24-2 (26-27), 24-3 (28-32), 24-4 (1),
25-2 (18-22), 27-2 (29-30)
Buijtenen, M.P. van 24-4 (49-50)

C

- Cahiers Lokale en Regionale
Geschiedenis 27-3 (30-31)
Canneman, E.A. 24-2 (31-32)

Conrads, M.	26-3 (18-26)
Cornelisse, J.L.	26-1 (2-9)
Cothen	24-4 (18-29), 25-2 (19-20), 27-1 (33), 27-2 (25-27; 28-29), 27-3 (28-29), 28-1 (28-30)
Cultuurhistorische routes	28-3 (31-32)
D	
dialecten	28-1 (23-26)
Dolfin, M.J.	23-3 (30-31), 26-1 (30-31)
Donkersloot-de Vrij, Y.M.	24-3 (10-27), 25-1 (1-12; 31-32), 25-2 (14-17; 29-31), 25-3 (11-15), 27-3 (24-27; 30-31), 28-2 (20-22), 28-3 (31-32)
Donselaar	25-1 (22), 25-3 (25-28)
Donselaar, W.	28-1 (1-6; 26-27)
dorpsontwikkeling	26-2 (1-8)
Driebergse brug	26-2 (22-27)
duiven	25-4 (1-39)
Duurstede, kasteel	24-3 (28-32)
Duurstede, vesting	27-3 (24-27)
Dwarsdijk	28-1 (28-30), 28-2 (23-24)
Dijkstraat Wijk bij Duurstede	28-4 (17-20)
E	
Eerden, P.C. van der	28-2 (20-22)
Eerden-Vonk, M.A. van der	26-2 (29-31), 28-1 (7-9), 28-3 (14-23)
emigratie	27-2 (31)
F	
fietsen	28-3 (14-23)
forten	25-1 (31-32), 27-3 (17-23; 24-27), 28-4 (21)
G	
Gaag, A. van der	25-1 (31-32), 26-2 (9-21)
Gaasbeek, F.	26-2 (29-31)
genealogisch onderzoek	25-1 (13-21), 28-1 (26-27)
Ginkel-Meester, S. van	23-3 (30-31), 26-1 (29-30), 27-1 (19-22), 27-2 (25-27); 28-29)
Goy, 't	25-2 (1-13), 25-4 (27-34)
Groenraven-Oost	27-1 (19-22)
H	
Harten, J.D.H.	27-1 (19-22)
Heemstede, buitenplaats	26-3 (33-34)
Hendrikx, J.A.	26-2 (28)
Hermans, W.A.	23-1 (25-30), 25-3 (23-24)

Hertog, J. den	27-4 (1-17)
Hessing, W.A.M.	24-3 (2-9)
Heijmink Liesert, P.M.	24-4 (30-39)
historische interviews	28-1 (32-33)
hoefbeslag	23-1 (25-30)
Hoogen, H. van den	26-3 (27-32)
Houten	24-3 (2-9), 24-4 (30-39), 25-2 (1-13), 25-4 (21-23; 35-37), 26-1 (30-31), 26-3 (18-26; 33-34; 35), 26-4 (38-43; 47), 27-4 (18-26; 27-32; 33-34), 28-2 (24-25)

I

Impelen, J.N.M. van	28-4 (1-14)
---------------------	-------------

J

jaarverslagen	2 3 - 1 (2 - 8) , 2 4 - 1 (1 - 6) , 25-1 (23-30), 26-1 (19-28), 27-1 (23-32), 28-1 (10-22)
joden	26-4 (28-37), 27-3 (1-16), 28-2 (28)
Joest Gerytsz.	26-1 (10-18)

K

kaarten	23-4 (39), 24-2 (1-8), 24-3 (10-27), 25-1 (1-12), 25-2 (1-13), 25-3 (11-15), 27-3 (24-27) 25-2 (1-13)
kapittel St. Marie	24-2 (31-32), 24-3 (28-32), 26-3 (1-6)
kastelen	25-1 (13-21), 25-3 (25-28)
Kemp, M.S.F.	23-4 (1-31), 25-4 (21-23; 24-26), 26-1 (2-9), 26-4 (47), 27-4 (27-32; 33), 28-3 (34)
kerken	24-3 (1), 25-2 (1-13), 25-4 (21-23; 35-37), 27-4 (18-26; 27-32), 28-4 (14)
Keijzer, L.M.J. de	25-3 (16-22)
Knoesterpolder	26-1 (29-30), 26-2 (29-31), 28-3 (31-32)
Kooiman, M.	24-3 (2-9)
Kooistra, L.I.	23-1 (31-32)
Koops, A.	23-1 (31-32)
Koorling, R.J.	28-3 (1-13)
Kosse, R.	25-2 (18), 28-2 (26-27)
Kostverloren(toren)	28-2 (23-24)
Kromwijk, boerderij van	

L

lakenvelder	25-3 (23-24), 25-4 (40)
landmeters kadaster	24-2 (1-8)
Landzaat, F.H.	25-3 (16-22), 26-3 (27-32), 28-4 (15-16)
Langbroek	24-2 (31-32), 25-4 (11-20), 26-1 (29-30), 28-1 (1-6), 28-2 (23-24), 28-3 (14-23)
(zie ook: Overlangbroek)	

loterijen	28-3 (1-13)
Lummel, H.J. van	27-4 (18-26)
M	
Meijer, A.K. de	24-4 (49-50)
Meijer, G.	28-1 (26-27)
Meijer, W.	26-4 (45-46)
Meijer-de Vries, J.	28-1 (26-27)
molens	23-3 (22-23), 24-4 (3-48), 28-1 (7-9), 28-2 (28-30)
monumenten	23-3 (1-12), 26-4 (47), 27-1 (34)
Muller, E.	24-2 (1-8)
mutsen	26-3 (18-26)
N	
Nederhof	23-3 (24-29)
Nie, G. de	23-1 (1)
O	
Odijk	23-4 (5-7), 25-1 (13-21), 25-2 (14-17), 25-4 (24-26), 26-4 (9-22), 27-2 (31), 28-4 (21-22)
Olde Meierink, B.	26-2 (29-31)
Oostbroek	24-4 (49-50; 51-52)
opgravingen	23-1 (25-30), 24-3 (2-9),
(zie ook: onder jaarverslagen)	25-3 (16-22), 26-3 (1-6; 27-32; 35), 26-4 (47), 27-3 (17-23), 27-4 (33-34), 28-1 (30-32), 28-2 (24-25; 26-27), 28-3 (34)
orgels	23-4 (1-31), 27-4 (1-17)
Oud-Amelisweerd	26-4 (47), 27-1 (1-18)
Oud-Utrechtprajs	26-4 (44)
Oudsljickerveer	28-2 (1-15)
Overlangbroek	25-1 (22), 25-2 (21-22), 25-3 (25-28), 26-3 (7-17)
P	
Pater Jzn, C.	27-2 (29)
Pisu, P.	26-4 (45-46)
politie	23-1 (31-32)
Pothuizen	24-1 (7-27)
Pothuizen, H.M.	24-1 (7-27), 26-1 (10-18)
predikanten	27-4 (27-32)
R	
Raap, Stichting	26-3 (1-6)
register	23-4 (32-38)

Reinders, H.	23-3 (13-21; 22-23), 24-1 (32), 24-4 (7-17; 18-29; 40-48), 25-2 (23-28), 25-3 (1-10), 25-4 (24-26; 38), 26-4 (1-8; 23-27; 45-46)
Rietveld, C.F.W.	23-4 (1-4)
rivierlopen	27-3 (17-23)
Rondeel, Het	28-2 (24-25)
Rommes, R.N.J.	23-1 (9-24)
Roi, B. de	25-1 (1-12)
Ruckert, C.D.P.	24-2 (9-25)
Rijnauwen, fort	25-1 (31-32)
Rijsbrug, boerderij	28-1 (34-35)

S

Schaik, K. van	28-2 (1-15)
Schalkwijk	23-4 (10-16), 24-1 (7-27), 25-3 (16-22), 26-1 (10-18), 26-3 (1-6), 28-1 (30-32), 28-4 (15-16)
Schalkwijk, kasteel	26-3 (1-6)
schilderkunst	27-2 (1-24), 28-3 (1-13)
schippers	25-2 (19-20)
Scholtmeijer, H.	28-1 (23-26)
schoolmeesters	25-3 (1-10), 27-4 (18-26)
Smits, J.A.M.	23-3 (1-12), 26-1 (30-31)
Staakman, N.	26-3 (27-32)
steenovens	26-3 (27-32)
Steenwijk, D.	26-2 (22-27)
Stenen Poort	25-4 (35-37)
Stichtse Rijnlanden	28-2 (20-22)

T

tegels	28-4 (21)
Thiadens, H.J.M.	25-1 (22)
Tholens, M.	26-1 (29-30)
Tolsteeg	23-2 (9-32)
Tongerloo, L. van	24-4 (49-50)
toponiemen	26-2 (28)
Toussaint-Raven, J.E.	24-4 (51-52)
Tromp, H.M.J.	25-4 (11-20)
Tull en 't Waal	26-3 (27-32), 28-2 (1-15)

U

Uilegat	25-2 (14-17), 23-4 (39)
Utrecht	23-2 (9-32), 23-4 (39)

V

Vechten, fort	27-3 (17-23), 28-4 (21)
Verbeeck, S.	24-4 (51-52)
verbouwing Rijksarchief	28-2 (31)
Vermeer, G.	23-4 (5-7; 8-9)
Vernooy, A.	26-2 (1-8), 27-2 (25-27)
Vernooy, C.G.Th.	23-2 (1-8)
Vervaart, O.	23-2 (9-32)
visitatie	25-2 (23-28)
Vlagsma, A.H.	23-4 (17-31)
Vogelpoel	23-3 (24-29), 28-3 (24-30)
Vos-Dahmen von Buchholz, T.	28-2 (16-19)
Vreeswijk	24-1 (29-31)

W

wandtegels	28-1 (32)
watertorens	24-2 (9-25)
Werkhoven	23-3 (22-23), 23-4 (8-9), 24-2 (9-25), 24-4 (40-48), 28-3 (34), 28-4 (1-14)
Wevers, L.B.	26-3 (33-34)
Wickenburg	25-4 (27-34)
Wilmer, C.C.S.	25-4 (1-6)
Wit, P. de	24-2 (31-32), 26-3 (33-34)
Wttewaall, O.J.	23-3 (1-12), 24-4 (30-39), 25-4 (7-10), 26-1 (30-31)
Wijk, P.Th.L. van	28-4 (17-20)
Wijk bij Duurstede	23-1 (9-24), 23-3 (24-29), 23-4 (17-31), 24-2 (26-27), 24-3 (28-32), 25-2 (18-20), 25-3 (11-15), 26-2 (29-31), 26-4 (28-37), 27-2 (29-30), 27-4 (1-17; 34), 28-1 (7-9), 28-2 (16-19; 26-27; 28), 28-3 (1-13; 24-30), 28-4 (17-20)
Wijkersloot	28-3 (24-30)
Wynia, S.	27-3 (17-23)

Z

Zeven Huisjes	28-2 (16-19)
Zorgvliet	24-1 (32), 26-3 (35)
Zuidutrechts woordenboek	27-2 (30-31), 28-1 (23-26)

Tussen Rijn en Lek

Tijdschrift voor de geschiedenis van het Kromme-Rijngebied

Jaargang 28 - nummer 4 - december 1994

INHOUD

Artikelen:

Johan van Impelen

De bomen op de Werkhovense Brink: ruim drie eeuwen geschiedenis 1
(met naschrift van Leen de Keijzer) 14

Frans Landzaat

Een Belgische herdenkingspenning gevonden te Schalkwijk 15

Theo van Wijk

De Dijkstraat in Wijk bij Duurstede 17

Varia

Fectio voorgedragen voor werelderfgoedlijst 21

De 'Stichtse gegoten marmervloertegel' 21

Geschiedenis Dorpshuis Odijk 21

Cursussen SSG 22

Inhoudsopgave en index jaargang 23 (1989) - 28 (1994) 24

Aanwijzingen voor auteurs:

Deze kunnen worden aangevraagd bij het
redactiesecretariaat: M.A. van der Eerden - Vonk
(tel. 03435-72444)